

LEÏLA
SLIMANI

Cântec lin

Traducere din limba franceză și note de
Nadine Vlădescu

EDITORI:
Magdalena Mărculescu
Silviu Dragomir

FONDATOR:
Ion Mărculescu, 1994

DIRECTOR EDITORIAL:
Bogdan-Alexandru Stănescu

REDACTARE:
Mihaela Ionescu

DESIGN:
Andrei Gamaș

DIRECTOR PRODUCȚIE:
Cristian Claudiu Coban

DTP:
Gabriela Anghel

CORECTURĂ:
Dușa Udrea-Boborel
Irina Mușătoiu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
SLIMANI, LEÏLA

Cântec lin / Leïla Slimani; trad. din lb. franceză și note de Nadine
Vlădescu. - Ed. a 2-a. - București: Pandora Publishing, 2020
ISBN 978-606-978-337-5

I. Vlădescu, Nadine (trad.) (note)

821.133.1

Titlul original: Chanson douce
Autor: Leïla Slimani

Copyright © Éditions Gallimard, Paris, 2016

Copyright © Pandora M, 2020
pentru prezenta ediție

O.P. 16, Ghișeul 1, C.P. 0490, București
Tel.: +4 021 300 60 90 ; Fax: +4 0372 25 20 20
www.pandoram.ro

ISBN: 978-606-978-337-5

Pandora M face parte din Grupul Editorial TREI

Domnișoara Vezzis venise de dincolo de Frontieră ca să aibă grijă de câțiva copii în casa unei doamne [...].

Doamna a declarat că domnișoara Vezzis nu făcea două parale, că nu era curată și că nu-și dădea silința.

Nici măcar o dată nu-i trecu prin minte gândul că domnișoara Vezzis avea propria ei viață de trăit, treburile sale de care să se preocupe și că aceste treburi erau lucrul cel mai important din lume pentru domnișoara Vezzis.

— *RUDYARD KIPLING,*

SIMPLE POVESTIRI DIN ȚINUTUL DELUROS

„Înțelegeți dumneavoastră, domnule, înțelegeți ce înseamnă să nu mai ai unde să te duci?“ Întrebarea pe care Marmeladov i-o pusese în seara de dinainte îi reveni dintr-odată în minte. „Pentru că orice om trebuie să poată să se ducă undeva.“

— *DOSTOIEVSKI*

CRIMĂ ȘI PEDEAPSĂ

Bebelușul a murit. N-a fost nevoie decât de câteva secunde. Doctorul i-a asigurat că nu suferise. L-au învelit într-o husă gri și fermoarul a fost tras peste corpul dezarticulat care plutea în mijlocul jucăriilor. Micuța era încă vie atunci când au sosit ajutoarele. S-a împotrivit ca un animal sălbatic. Au fost găsite urme ale luptei, bucăți de piele sub unghiile ei moi. În ambulanța care o transporta la spital a fost agitată, scuturată de convulsii. Cu ochii ieșiți din orbite, părea să caute aer. Gâtul i se umpluse de sânge. Avea plămânii perforați și capul i se lovise violent de comoda albastră.

Au fotografiat scena crimei. Poliția a luat amprentele și a măsurat suprafața băii și a camerei copiilor. Pe jos, covorul de prințesă era îmbibat de sânge. Masa de înfășat era pe jumătate răsturnată. Jucăriile au fost adunate în saci transparenți și puse sub sechestru. Până și comoda albastră avea să folosească la proces.

Mama era în stare de șoc. Asta e ceea ce au spus pompierii, asta au repetat polițiștii, asta au scris jurnaliștii. Intrând în camera în care zăceau copiii, ea a scos un țipăt, un țipăt din toți răunchii, un urlat de lupoaică făcând zidurile să se cutremure. Noaptea s-a lăsat peste această zi de mai. A vomat, și poliția a găsit-o așa, cu hainele pătate, ghemuită în cameră, sughițând ca o apucată. A urlat până

și-a spart plămâni. Asistentul de pe ambulanță a făcut un semn discret din cap, au ridicat-o, în ciuda faptului că se opunea, în ciuda loviturilor pe care le dădea cu picioarele. Au ridicat-o încet și internista tânără de pe ambulanță i-a administrat un calmant. Era prima ei lună de stagiu.

Și pe cealaltă au fost nevoiți s-o salveze. Cu tot atâta profesionalism, cu obiectivitate. Nu a știut să moară. Moartea, ea n-a știut decât s-o împartă. Și-a secționat venele de la încheieturi și și-a înfipt cuțitul în beregată. Și-a pierdut cunoștința, la picioarele patului cu bare. Au ridicat-o de pe jos, i-au luat pulsul și tensiunea. Au pus-o pe targă și stagiara cea tânără și-a ținut mâna apăsată pe gâtul ei.

Vecinii s-au adunat în fața imobilului. Mai ales femei. Curând e ora la care trebuie să-și ia copiii de la școală. Femeile privesc ambulanța, cu ochii umflați de lacrimi. Plâng și vor să știe. Se ridică pe vârfuri. Încearcă să distingă ceea ce se întâmplă în spatele cordonului de poliție, în interiorul ambulanței care demarează cu toate sirenele pornite. Își șoptesc informații la ureche. Zvonul circulă deja. Li s-a întâmplat o nenorocire copiilor.

E un imobil frumos acesta, din rue d'Hauteville, în arondismentul zece. Un imobil în care vecinii își dau bună ziua călduros, chiar fără să se cunoască. Apartamentul soților Massé se află la etajul al cincilea. Este cel mai mic apartament din clădire. Paul și Myriam au ridicat un perete în mijlocul camerei de zi, la nașterea celui de-al doilea copil. Ei dorm într-o cameră micuță, între bucătărie și fereastra care dă înspre stradă. Lui Myriam îi plac mobilele cumpărate de la târgurile de vechituri și covoarele berbere. Pe perete, a atârnat stampe japoneze.

Astăzi, a venit acasă mai devreme. Și-a scurtat o întâlnire și a amânat pe a doua zi studiul unui dosar. Așezată în vagonul de tren de pe linia 7, își spunea că o să le facă o surpriză copiilor. Aproape de casă, s-a oprit la brutărie. A cumpărat o baghetă, un desert pentru cei mici și o prăjitură cu portocale pentru bonă. E prăjitura ei preferată.

Se gândea să-i ducă la călușei. Aveau să facă împreună cumpărăturile pentru cină. Mila ar fi cerut să-i cumpere o jucărie, Adam ar fi molfăit un coltuc de pâine în căruciorul lui.

Adam a murit. Mila urmează să moară.

— Fără imigranți care n-au acte, de acord? Dacă e vorba de femeia de serviciu sau de zugrav, nu mă deranjează. Trebuie să muncească și oamenii ăștia, dar, când vine vorba de cei mici, e prea periculos. Nu vreau pe cineva căreia i-ar fi frică să cheme poliția sau să meargă la spital dacă se ivește vreo problemă. În rest, să nu fie foarte bătrână, să nu poarte vâl și să nu fie fumătoare. Important e să fie vioaie și disponibilă. Să muncească, asta vrem, ca să putem și noi să muncim.

Paul a pregătit totul. A făcut o listă și a prevăzut trei minute pentru fiecare interviu. Și-au rezervat după-amiaza de sâmbătă pentru găsirea unei bone pentru copiii lor.

Cu câteva zile înainte, atunci când Myriam discuta cu prietena ei Emma despre căutările sale, aceasta s-a plâns de femeia care avea grijă de băieții ei.

— Bona are doi băieți aici în oraș, așa că din start nu poate să rămână până târziu sau să facă babysitting. Nu e deloc practic. Gândește-te la asta atunci când o să ai interviurile. Dacă are copii, ar fi mai bine ca ei să fie la țară.

Myriam îi mulțumise pentru sfat. Dar, în realitate, vorbele Emmei o stânjeniseră. Dacă un angajator ar fi vorbit despre ea sau despre una dintre prietenele lor în felul ăsta, ar fi strigat amândouă în gura mare că e discriminare. I se părea îngrozitoare ideea de a exclude o femeie pentru că

are copii. Preferă să nu deschidă subiectul în fața lui Paul. Soțul ei era ca Emma. Un pragmatic, care-și pune familia și cariera pe primul plan.

În dimineața asta au făcut piața în familie, toți patru. Cu Mila pe umerii lui Paul și Adam adormit în căruciorul lui. Au cumpărat flori și acum fac ordine în apartament. Își doresc să facă o impresie bună în fața bonelor care se vor perinda pe-acolo. Adună cărțile și revistele care zac în dezordine pe jos, sub pat și până și în baie. Paul îi cere Milei să-și aranjeze jucăriile în tăvi mari din plastic. Fetița refuză smiorcăindu-se, iar el e cel care sfârșește prin a le strânge în grămezi la perete. Împăturesc hainele celor mici, schimbă așternuturile paturilor. Curăță, aruncă, încearcă disperati să aerisească acest apartament în care se sufocă. Ar vrea ca ele să vadă că sunt oameni cumsecade, oameni serioși și ordonați care încearcă să le ofere copiilor lor tot ce e mai bun. Ca ele să înțeleagă că ei sunt stăpânii.

Mila și Adam își fac somnul de după-amiază. Myriam și Paul sunt așezați pe marginea patului. Agitați și stingheri. Nu și-au încredințat niciodată copiii în grija altcuiva. Myriam își termina studiile de Drept atunci când a rămas însărcinată cu Mila. Și-a luat diploma cu două săptămâni înainte să nască. Paul făcea stagiul după stagiul, plin de acel optimism care a sedus-o pe Myriam atunci când l-a cunoscut. Era sigur că poate să lucreze pentru doi. Sigur că va face carieră în producția muzicală, în ciuda crizei și a reducerilor de buget.

Mila a fost un bebeluș fragil, iritabil, care plângea întruna. Nu lua în greutate, refuza sânul mamei și biberonele pe care i le pregătea tatăl ei. Aplecată deasupra

leagănelui, Myriam uitase până și de existența lumii exterioare. Ambițiile sale se limitau la a o face pe această fetiță firavă și plângăcioasă să se îngrașe cu câteva grame. Lunile treceau fără ca ea să-și dea seama. Paul și ea nu se despărțeau niciodată de Mila. Se făceau că nu văd cum prietenii lor erau agasați și spuneau pe la spatele lor că un bebeluș nu avea ce să caute într-un bar sau pe bancheta unui restaurant. Dar Myriam refuza categoric să audă de o babysitter. Doar ea era în stare să răspundă nevoilor fiicei ei.

Mila de-abia împlinise un an și jumătate când Myriam a rămas din nou însărcinată. A susținut tot timpul că a fost un accident. „Pilula nu e niciodată sută la sută sigură“, le spunea ea, râzând, prietenelor sale. În realitate, premeditase sarcina asta. Adam fusese o scuză pentru a nu părăsi dulceața căminului. Paul n-a avut nicio obiecție. Tocmai fusese angajat ca asistent de sunet într-un studio renumit, unde își petrecea zilele și nopțile, ostatic al capriciilor artiștilor și al orarelor lor de lucru. Soția lui părea să înflorească în maternitatea asta animală. Viața aceasta în cocon, departe de lume și de ceilalți, îi proteja de toate.

Și apoi, timpul a început să pară lung, mecanica familială perfectă s-a oprit. Părinții lui Paul, care-și făcuseră un obicei din a-i ajuta după nașterea micuței, au început să petreacă din ce în ce mai mult timp la casa lor de la țară, unde începuseră să facă reparații importante. Cu o lună înainte ca Myriam să nască, au plecat într-o călătorie de trei săptămâni în Asia și nu l-au anunțat pe Paul decât în ultimul moment. El s-a supărat, plângându-i-se lui Myriam de egoismul părinților săi, de nepăsarea lor. Dar Myriam era ușurată. Nu suporta s-o aibă pe Sylvie tot timpul pe urmele ei. Asculta surzătoare sfaturile soacrei ei, înghițea în sec

când o vedea scotocind prin frigider și criticând alimentele pe care le găsea acolo. Sylvie cumpăra salate provenite din agricultura biologică. Pregătea mâncarea Milei, dar lăsa bucătăria într-o dezordine de nedescris. Ea și Myriam nu se puneau niciodată de acord în privința vreunui lucru și în apartament domnea un disconfort compact, clocotitor, care amenința clipă de clipă c-o să se transforme într-un meci de box. „Lasă-i pe părinții tăi să-și trăiască viața. Au dreptate să profite de ea, acum că sunt liberi“, îi spusese Myriam în cele din urmă lui Paul.

Nu înțelegea amploarea a ceea ce avea să urmeze. Cu doi copii, totul a devenit mai complicat: cumpărăturile, baia copiilor, vizitele la medic, curățenia. Facturile s-au acumulat. Myriam s-a întunecat. A început să deteste ieșirile în parc. Zilele de iarnă i s-au părut interminabile. Capriciile Milei i se păreau intolerabile, primele gângureli ale lui Adam îi erau indiferente. Cu fiecare zi care trecea, simțea din ce în ce mai mult dorința de a se plimba singură și îi venea să urle ca o nebună pe stradă. „Mă devorează de vie“, își spunea uneori.

Își invidia soțul. Seara, îl aștepta febrilă în spatele ușii. Petrecea o oră plângându-se de smiorcăielile copiilor, de dimensiunile apartamentului, de lipsa timpului ei liber. Când îl lăsa și pe el să vorbească și el povestea epopeea sesiunilor de înregistrări ale vreunei trupe de hip-hop, ea îi arunca în față: „Ce noroc ai!“ El răspundea: „Nu, tu ai noroc. Aș vrea tare mult să-i văd crescând“. La jocul ăsta, nimeni nu ieșea câștigător.

Noaptea, Paul dormea lângă ea somnul greu al celui care a muncit toată ziua și care merită să se odihnească așa cum trebuie. Ea se lăsa măcinată de acreală și de regrete.

Se gândea la eforturile pe care le făcuse ca să-și termine studiile, în ciuda lipsei banilor și a sprijinului părinților, la bucuria pe care o simțise atunci când fusese primită în barou, la prima dată când îmbrăcuse roba de avocat și când Paul îi făcuse o poză, în fața ușii de la intrarea în imobilul lor, mândră și zâmbitoare.

Luni în șir, s-a prefăcut că suportă situația. Nici măcar lui Paul nu a putut să-i spună cât îi era de rușine. În ce hal simțea că moare pentru că nu are altceva de povestit decât năzbâtiile copiilor și conversațiile dintre necunoscuții de la supermarket, la care trăgea cu urechea. A început să refuze toate invitațiile la cină, să nu mai răspundă la apelurile prietenilor ei. Era circumspectă mai ales în privința femeilor, care puteau să fie atât de crude. Îi venea să le strângă de gât pe cele care se prefăceau c-o admiră sau, și mai rău, c-o invidiază. Nu mai putea suporta să le asculte cum se plâng de serviciul lor, de faptul că nu petrec suficient timp cu copiii lor. Mai presus de orice, îi era teamă de necunoscuți. De cei care o întrebau inocent cu ce se ocupa și care îi întorceau spatele atunci când ea pomenea despre viața ei casnică.

Într-o zi, pe când făcea cumpărături la Monoprixul de pe bulevardul Saint-Denis, și-a dat seama că subtilizase fără să vrea niște șosete pentru copii, uitate în cărucior. Era la câțiva metri de casă și s-ar fi putut întoarce la magazin ca să le înapoieze, dar a renunțat. Nu i-a povestit lui Paul. N-avea nicio însemnătate și totuși nu putea să nu se mai gândească la asta. După acest episod, se ducea la Monoprix cu regularitate și ascundea în căruciorul fiului ei un șampon, o cremă sau un ruj cu care n-avea să-și dea niciodată. Știa foarte bine că, dacă ar fi oprit-o cineva,

era suficient să joace rolul mamei copleșite și oricine ar fi avut încredere, fără urmă de îndoială, în buna sa credință. Furturile astea ridicole o băgau în transă. Râdea singură pe stradă, cu impresia că păcălea pe toată lumea.

Când s-a întâlnit cu Pascal din întâmplare, a văzut în asta un semn. Vechiul său coleg de la Facultatea de Drept nu a recunoscut-o imediat: purta niște pantaloni prea largi, cizme ponosite și avea părul murdar și prins în coc. Stătea în picioare în fața caruselului din care Mila refuza să se dea jos. „E ultima tură“, repeta ea de fiecare dată când fiica ei, ținându-se strâns de căluș, trecea prin dreptul ei și îi făcea cu mâna. A ridicat privirea: Pascal îi zâmbea, cu brațele desfăcute în semn de bucurie și de surpriză. Ea i-a zâmbit la rândul ei, strângând cu putere în mâini mânerul căruciorului. Pascal nu avea mult timp la dispoziție, dar din fericire se ducea la o întâlnire undeva foarte aproape de locuința lui Myriam.

— Oricum trebuia să mă întorc acasă. Facem câțiva pași împreună? i-a propus ea.

Myriam s-a aruncat asupra Milei, care a scos niște sunete stridente. Refuza să înainteze și Myriam se încăpățâna să zâmbescă, să se prefacă întruna că avea situația sub control. Nu înceta să se gândească la puloverul vechi pe care-l purta pe sub haină, al cărui guler tocit Pascal probabil că-l observase. Cu frenzie, își tot trecea mâinile peste tâmple, ca și cum asta ar fi fost de ajuns ca să-i aranjeze părul uscat și încâlcit. Pascal părea să nu observe nimic din toate astea. I-a vorbit despre biroul de avocatură pe care-l înființase împreună cu doi colegi de generație, despre dificultățile și satisfacțiile de a începe o afacere pe cont propriu. Ea îi sorbea cuvintele. Mila nu contenea s-o întrerupă și

Myriam ar fi dat orice ca s-o facă să tacă. Fără a-l pierde pe Pascal din ochi, s-a căutat prin buzunare, a cotrobăit prin geantă, ca să găsească o suzetă, o bomboană, ceva cu care să cumpere tăcerea fiicei sale.

Pascal abia dacă le-a aruncat o privire copiilor. Nu a întrebat-o cum îi cheamă. Nici măcar Adam, adormit în căruciorul lui, cu chipul liniștit și adorabil, n-a părut să-l înduioșeze sau să-l emoționeze.

— Am ajuns.

Pascal a pupat-o pe obraz.

— M-am bucurat mult să te revăd! i-a spus el și apoi a intrat într-un imobil a cărui ușă albastră și grea s-a trântit, făcând-o pe Myriam să tresară.

A început să se roage în tăcere. Acolo, în stradă, era atât de disperată, încât ar fi putut să se așeze pe jos și să plângă. Ar fi vrut să se agațe de piciorul lui Pascal, să-l implore s-o ia cu el, să-i dea o șansă. Când s-a întors acasă, era complet deprimată. A privit-o pe Mila, care se juca liniștită. I-a făcut baie bebelușului și și-a spus că acea fericire, acea fericire simplă, mută, carcerală, nu era de ajuns ca s-o consoleze. Fără îndoială că Pascal răsese de ea. Poate că îi și sunase pe câțiva colegi de facultate ca să le povestească despre viața patetică a lui Myriam care „nu mai seamănă cu nimic“ și care „nu a făcut cariera la care ne așteptam“.

Toată noaptea, conversații imaginare i-au măcinat mintea. A doua zi de dimineață, tocmai ieșise de la duș când a auzit sunetul unui sms. „Nu știi dacă te gândești să te reapuci de Drept. Dacă te interesează, putem să discutăm despre asta.“ Myriam aproape că a urlat de fericire. A început să țopăie prin apartament și a sărutat-o pe Mila care a întrebat-o: „Ce e, mama? De ce râzi?“ Mai târziu, Myriam s-a întrebat dacă Pascal își dăduse seama de cât era de disperată sau dacă nu considerase, pur și simplu,

că fusese mană cerească faptul de a fi dat peste Myriam Charfa, studenta cea mai serioasă pe care o cunoscuse el vreodată. Poate că s-a gândit că dintre toți el era cel binecuvântat să poată să angajeze o femeie ca ea, s-o aducă înapoi în sălile tribunalelor.

Myriam i-a povestit lui Paul despre asta și a fost dezamăgită de reacția lui. El a ridicat din umeri. „Bine, dar nu știam că vrei să lucrezi.“ Asta a înfuriat-o îngrozitor, mai mult decât ar fi fost cazul. Discuția a luat rapid o turnură înveninată. Ea l-a făcut egoist, el a calificat comportamentul ei drept inconsecvent. „Dacă vrei să lucrezi, eu nu mă opun, dar cum o să facem cu copiii?“ O ironiza, făcând ca ambițiile ei să pară dintr-odată ridicole, dându-i și mai mult impresia că era cu adevărat închisă în acel apartament.

După ce s-au liniștit, au discutat cu calm opțiunile pe care le aveau. Era la sfârșitul lui ianuarie: nici măcar nu puteau să speră că aveau să găsească un loc liber într-o creșă sau o grădiniță cu program prelungit. Nu cunoșteau pe nimeni la primărie. Și dacă ea reîncepea să lucreze, s-ar fi încadrat în grupa de salariu cea mai problematică: prea bogați ca să aibă acces de urgență la un ajutor și prea săraci ca angajarea unei bone să nu reprezinte un sacrificiu. În cele din urmă, au ales soluția asta, după ce Paul a afirmat:

— Dacă punem la socoteală orele suplimentare, și tu, și bona veți câștiga cam la fel. Dar, mă rog, dacă tu crezi că asta te poate ajuta să te dezvolti...

Ea a rămas cu un gust amar în urma discuției lor. I-a purtat pică lui Paul.

A vrut să facă lucrurile cum trebuie. Ca să fie sigură, s-a dus la o agenție din cartier, care tocmai se deschisese. Un birou mic, amenajat simplu, pe care-l gestionau două

femei tinere, în jur de treizeci de ani. Vitrina, vopsită în albastru-landou, era decorată cu stele și mici dromaderi aurii. Myriam a sunat la ușă. Prin geam, patroana a măsurat-o din cap până-n picioare. S-a ridicat încet și a scos capul prin deschizătura ușii.

— Da?

— Bună ziua.

— Ați venit să vă înscrieți? Ne trebuie un dosar complet. Un CV și referințe din partea foștilor dumneavoastră angajatori.

— Nu, nici pomeneală! Am venit pentru copiii mei. Caut o bonă.

Chipul fetei s-a schimbat complet. S-a arătat mulțumită să primească vizita unei cliente și cu-atât mai jenată de atitudinea ei disprețuitoare. Dar cum ar fi putut ea să creadă că această femeie obosită, cu părul creț și ciufulit, era mama fetei drăguțe care se smiorcăia pe trotuar?

Doamna administrator a deschis un catalog asupra căreia s-a aplecat Myriam.

— Luați loc, i-a propus ea.

Zeci de fotografii ale unor femei, în majoritatea lor africane sau filipineze, defilau prin fața ochilor lui Myriam. Pe Mila lucrul ăsta o amuza. Spunea: „Ce urâtă e aia, nu?“ Mama ei o muștra să tacă și revenea cu inima grea la aceste portrete neclare sau prost încadrate, în care niciuna dintre femei nu zâmbea.

Doamna administrator o dezgusta. Ipocrizia ei, fața ei rotundă și roșie, eșarfa tocită din jurul gâtului. Rasismul ei, evident cu puțin înainte. Totul o făcea să vrea să fugă. Myriam i-a strâns mâna. I-a promis că o să discute cu soțul ei și nu s-a mai întors niciodată. În schimb, s-a dus să pună